

صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران

معاونت سیاسی

اداره پژوهش‌های سیاسی

تلخیصی از دومین گزارش مستندسالیانه مرکز پژوهش‌های مجلس شورای
اسلامی

نگاهی به عملکرد

حقوق بشری دولت آمریکا در سال 97

(افول آمریکا)

(قسمت اول: ابعاد داخلی)

فرآورده‌های خبری و تولیدات پژوهشی در بخش‌های زیر قابل دسترس است:

– وب‌سایت خبرگزاری صداوسیما (سرویس پژوهش) <http://www.iribnews.ir>

پژوهشگر: علی ظریف

■ چکیده

نقض حقوق بشر در ابعاد داخلی و بین‌المللی از سوی حاکمیت آمریکا موضوعی است که به کرات از سوی مجامع بین‌المللی مطرح شده و محکوم شدن دولت آمریکا در نزد دولت‌های آزاده و افکار عمومی جهان مسئله‌ای عادی شده است. این یک واقعیت است که آمریکا صلاحیت لازم برای ارائه گزارش‌های حقوق بشری در این خصوص ندارد، با این حال دولت آمریکا هر ساله گزارش‌هایی منتشر می‌کند و قضاوت‌هایی نه بر اساس اصل بی‌طرفی بلکه بر مبنای ترجیحات و منافع سیاسی خود صورت می‌دهد. این در حالی است که در درون مرزهای آمریکا ما شاهد نقض گسترده و فاحش حقوق بشر بوده و متأسفانه حاکمان آمریکا نیز هیچ اقدام موثری در مواجهه با نقض سیستماتیک حقوق بشر انجام نمی‌دهد. قانون "حمل سلاح" از جمله مواردی است که هر ساله صدها نفر از آمریکائیان را به کام مرگ می‌کشاند. بنابر آمار موجود تنها در سال گذشته میلادی حدود ۱۵ هزار نفر در این کشور با اسلحه کشته شده‌اند. از این گذشته "خشونت پلیس" از دیگر مواردی است که منجر به نقض حقوق بشر در آمریکا می‌شود و افراد زیادی که عمدتاً سیاه‌پوست هستند هدف گلوله پلیس قرار می‌گیرند. محکومیت‌های شدید قضایی و اعدام با تزریق مرگبار و صندلی الکتریکی، نقض سیستماتیک اقلیت‌ها از جمله سیاه‌پوستان و مسلمانان، گسترش اسلام‌هراسی، نقض حقوق زنان به علت فرایگیر بودن خشونت‌های خانگی و سوء استفاده‌های جنسی، نقض حقوق پناهجویان، تجاوز به حریم شخصی افراد و تحت فشار قراردادن رسانه‌ها و مطبوعات از عمده‌ترین موارد نقض حقوق بشر در درون مرزهای آمریکاست.

■ مقدمه

حاکمان آمریکا در دهه‌های گذشته همواره داعیه دفاع از مبانی و اصول حقوق بشر را داشته و بر این اساس به خود اجازه داده تا در خصوص وضعیت و شرایط حقوق بشر در سایر کشورها اظهار نظر کنند. بر این اساس وزارت امور خارجه این کشور در گزارش‌هایی که سالیانه منتشر می‌سازد، به ارزیابی وضعیت حقوق بشر در برخی کشورها می‌پردازد. بررسی این گزارش‌ها به صراحت تأییدکننده این واقعیت است که قضاوت‌های دولتمردان آمریکا در خصوص وضعیت حقوق بشر در جهان نه بر اساس اصول بی‌طرفی و مبتنی بر واقعیت، بلکه بر مبنای ترجیحات و منافع سیاسی صورت می‌گیرد. همین رویه موجبات استفاده ابزاری آمریکا از حقوق بشر در سطح بین‌المللی را فراهم ساخته است و این رویه باعث شده تا آمریکا در بررسی وضعیت حقوق بشر دیگر کشورها در موارد متعدد، چشم خود را بر روی نقض فاحش حقوق انسان‌ها از سوی دولت‌های همسو و متحد خود ببندد. به همین دلیل است که اعتبار و جاهت مواضع حقوق بشری آمریکا در جهان خصوصاً نزد مراجع، نهادها و صاحب‌نظران مستقل به شدت مخدوش و مغشوش است. با اینکه قانونگذاری و اجرای آن در آمریکا توسط مجلس و دولت صورت می‌پذیرد و ضمانت اجرایی پیدا می‌کند، با این حال شاهد هستیم که موارد نقض قانون از سوی حکومت آمریکا با جدیت لازم پیگیری نمی‌شود تا آنجا که بر اساس گزارش سالیانه پلیس فدرال آمریکا جرم‌های ناشی از خشونت در این کشور رو به افزایش است که از جمله آنها می‌توان به خشونت‌های ناشی از حمل آزادانه سلاح، اعمال خودسرانه قدرت پلیس، تجاوزات جنسی و سایر موارد اشاره کرد.

مهم ترین موارد نقض حقوق بشر در داخل مرزهای آمریکا عبارتند از:

۱- آزادی حمل سلاح و نقض حیات شهروندان

قانون حمل آزادانه سلاح از جمله مواردی است که جان و حریم شخصی شهروندان را به مخاطره انداخته و حق حیات و امنیت را از آنها سلب کرده است؛ به طوری که ۸۲ درصد از کشتارهای جهانی با سلاح گرم در آمریکا رخ می‌دهند.

در این رابطه برخی آمارها به شرح ذیل است:

- ۷۵ درصد کشتارها در آمریکا با سلاح صورت می‌گیرد. این آمار ظرف دو سال گذشته ۳۰ درصد افزایش داشته است.

- یک سوم از مرگ‌هایی که با اسلحه صورت می‌گیرد منجر به قتل می‌شود که در مقایسه با سایر کشورهای پردرآمد ۲۵ برابر است.

- دو سوم از مرگ‌هایی که با اسلحه صورت می‌گیرد منجر به خودکشی می‌شوند که این آمار در آمریکا هشت برابر سایر کشورهای پردرآمد است.

یادآوری می‌شود که سلاح گرم دومین دلیل مهم مرگ در کودکان و نوجوانان آمریکایی و نخستین دلیل مرگ کودکان و نوجوانان سیاه‌پوست در این کشور است سالیانه نزدیک به ۱۶۰۰ کودک و نوجوان با اسلحه به قتل می‌رسند که بخشی از آن ناشی از خشونت‌های خانگی است. علاوه بر این تیراندازی در مدارس نیز وجود دارد. به گزارش "سی ان ان" به طور میانگین در هفته یک بار شاهد تیراندازی در مدارس هستیم. "گاردین" نیز در سال ۲۰۱۸ گزارش داد: ۹۴ مورد تیراندازی در مدارس داشته ایم که نسبت به سال گذشته رشد ۶۰ درصدی خشونت را نشان می‌دهد و این فاجعه‌آمیز است. آمارها به خوبی نشانگر فجایع ناشی از موضوع حمل آزادانه سلاح و تهدید حیات و امنیت شهروندان هستند. از این رو محققان در آمریکا به این نتیجه دست یافته‌اند که موضوع کنترل سلاح و یا اعمال محدودیت بر آن می‌تواند منجر به حفظ حیات شهروندان و ارتقاء امنیت آنها شود که دولتمردان این مسئله را با طرح موضوعات مختلف به حاشیه می‌برند.

۲- خشونت پلیس

پلیس در تمام کشورها نماد امنیت و آرامش برای شهروندان بوده که در چارچوب وظایف و اختیارات خود بر اساس اخلاق و انسانیت حقوق شهروندان را تأمین می‌کند. اما در کشور چون آمریکا حقوق شهروندان به خصوص سیاه‌پوستان از سوی پلیس مورد تعرض قرار می‌گیرد. گزارش‌ها حاکی از آن است که در سال ۲۰۱۸ نیروهای پلیس تنها ۱۴ روز مرتکب خشونت نشده‌اند. در آمریکا تعداد زیادی از شهروندان توسط پلیس کشته و یا مصدوم می‌شوند که در این بین سیاه‌پوستان به نسبت بیشتر مورد خشونت پلیس قرار می‌گیرند. البته ممکن است در سایر کشورها نیز شاهد چنین مواردی باشیم، اما آنچه در رابطه با آمریکا حائز اهمیت است اینکه در این کشور نه تنها برخورد قانونی با سوء استفاده های پلیس صورت نمی‌گیرد بلکه به منظور توجیه موضوعاتی از این دست بعضاً اصولی قانونی نیز مطرح می‌شود.

۳- محکومیت‌های شدید قضایی

آمریکا برخی کشورها را در مورد محکومیت قضایی و انواع آن مورد نکوهش قرار داده و رویه آنها را ناقض حقوق بشر تلقی می‌کند در حالی که در این کشور مواردی از محکومیت‌های قضایی وجود دارد که به گزارش دیدبان حقوق بشر نقض مسلم حقوق زندانیان محسوب می‌شود. آمریکا دستگاه قضایی جمهوری اسلامی ایران را به دلیل اجرای شریعت اسلامی از جمله حکم اعدام مورد انتقاد قرار می‌دهد. و به منظور برجسته سازی تبلیغاتی، کشورهایی چون ایران را به رعایت نکردن حقوق

بشر بر اساس اجرای حدود الهی متهم می‌کند. اما در نقد و نکوهش رفتار غربی‌ها همین بس که محکومیت‌های قضایی شدید چون اعدام از طریق غیرانسانی چون "تزریق مرگبار" و "صندلی‌های اعدام الکترونیکی" و... اجرا می‌شود.

۴- نقض حقوق اقلیت‌ها

از دیگر مصادیق نقض حقوق بشر در آمریکا محدودیت‌ها و مشکلاتی است که برای اقلیت‌های این کشور (مذهبی - نژادی) ایجاد می‌شود.

الف- نقض آزادی‌های مذهبی و فرقه‌ای:

آزادی مذهب و عقیده بر اساس قانون اساسی آمریکا، از حقوق افراد محسوب می‌شود. با این حال این مسئله تبدیل به موضوعی مناقشه برانگیز شده است چرا که حاکمان این کشور آن را تنها محدود به آزادی عبادت کرده‌اند در صورتی که مسئله آزادی مذهب طیفی از ملزوماتی همچون فراهم آوردن مکان عبادت، محل سخنرانی و نیز آزادی انجام عبادت و مناسک دینی در محل کار را شامل می‌شود. حقوقدانان با بی‌پایه و اساس خواندن ادعاهای آمریکا معتقدند دولت آمریکا صرفاً از آزادی افراد و گروه‌هایی حمایت می‌کند که منافع سیاسی اش را تأمین کنند.

آنها در این راستا به برخی موارد نقض حقوق بشر نیز اشاره دارند:

- دادگستری آمریکا مذهبی که پیرو "پیش‌آهنگان حقوق بشر" با شعار "نه به مرگ بیشتر" و وابسته به کلیسای یونیتاریان در جنوب آریزونا هستند را تحت تعقیب قرار داده است.

- حقوق "فعالان کاتولیک" که اعتقاد به سلاح هسته‌ای ندارند و آن را پیمان مرگ با شیطان می‌دانند زیر پا گذاشته می‌شود.

- حقوق "سازمان دینی راهبه‌ها" که مخالف تخریب طبیعت هستند نقض می‌شود چرا که آن را موهبت خداوند برای زیبا شدن زمین می‌دانند.

ب - نقض حقوق مسلمانان:

در آمریکا تبعیض علیه مسلمانان از جمله تبعیض‌ها علیه اقلیت‌های مذهبی صورت می‌گیرد. موج تبلیغاتی علیه اسلام سبب تشدید "اسلام‌هراسی" و "اسلام‌ستیزی" و جرائم ناشی از انزجار بر ضد مسلمانان در آمریکا شده است. بسیاری از اقدامات علیه مسلمانان، سازمان‌ها و ادارات اسلامی آمریکا، با نام اجرای قانون بدون اقامه اتهام متقن و محکمه‌پسند انجام می‌گیرند. با وجود ادعای آزادی مذهب در آمریکا و تبلیغ آن بصورت گسترده و حتی تصویب قطعنامه‌ای تحت عنوان "نفرت" با هدف محکومت پدیده اسلام‌هراسی شاهد آن هستیم که دامنه این پدیده و تبعیض علیه مسلمانان در آمریکا خصوصاً در دوره ترامپ بیش از پیش افزایش داشته است. ترامپ موضوع اسلام‌هراسی را به عنوان ابزاری در راستای تحقق سیاست‌های داخلی خود به کار گرفته و حتی این موضوع را برای توجیه ضرورت دیوارکشی میان مرز آمریکا و مکزیک مطرح کرده است. سیاست‌های اسلام‌هراسانه دولت ترامپ به حدی بوده است که ۵۶ درصد از شرکت‌کنندگان آمریکایی در یک نظرسنجی که در آبان ۱۳۹۷ انجام شد حتی نسبت به ساخت مسجد در نزدیکی محل خانه خود

ابراز نگرانی کرده و در واقع با آن مخالف بوده اند. جالب آنکه در این نظرسنجی ۷۴ درصد از پاسخ دهندگان تأیید کرده‌اند که حجم زیادی از تعصب و سیاست‌های سختگیرانه علیه مسلمانان در آمریکا اعمال می‌شود. با وجود آنکه تنها کمتر از ۶ درصد جمعیت آمریکا مسلمان هستند اما یک چهارم از پرونده‌های شکایت مرتبط با تبعیض شغلی به مسلمانان مربوط می‌شود. از جمله آنکه در برخی موارد مسلمانان به دلیل اعتقادات دینی از کار اخراج یا دچار سایر محدودیت‌های شغلی می‌شوند. تبعیض علیه مسلمانان در آمریکا حتی در مدارس این کشور نیز اعمال می‌شود به نحوی که ۵۵ درصد از دانش آموزان مسلمان اظهار کرده‌اند که به دلیل هویت مذهبی خود در مدارس مورد تعرض قرار گرفته‌اند و از آنها زورگیری شده است. یک پنجم آنها نیز اظهار داشته‌اند که از طرف اولیای مدارس مورد تبعیض قرار می‌گیرند. همچنین ممانعت از آزادی پوشش زنان در آمریکا قانون نانوشته‌ای است که سال‌ها در سطوح عالی وجود داشته و نمونه آن در کنگره است که البته این موضوع با ورود «ایلهان عمر» به عنوان نخستین بانوی مسلمان به کنگره زیر پا گذاشته شد. با این حال اسلام‌هراسی و تأثیر آن بر مردم در سطح جامعه بعضاً در واکنش به حجاب زنان تبلور پیدا می‌کند.

ج - نقض حقوق سیاه‌پوستان

در حالی که میثاق بین‌المللی حقوق مدنی و سیاسی به صراحت از احترام و تضمین حقوق افراد ساکن قلمرو و تبعه حوزه قانونی دولت‌ها صرف نظر از نژاد، رنگ، و ... سخن به بیان می‌آورد اما در آمریکا مشکلات ناشی از تبعیض نژادی نه تنها مرتفع نمی‌شود بلکه رو به وخامت نیز گذارده است. حمل آزادانه سلاح در آمریکا سبب شده است تا حیات و امنیت سیاه‌پوستان بیش از سفیدپوستان مورد خطر و تهدید قرار گیرد. بر اساس آمارها، سیاه‌پوستان اکثریت قربانیان قتل‌های با اسلحه را تشکیل می‌دهند. در حقیقت آنها ۱۰ برابر بیشتر از سایرین در معرض خطر مرگ با سلاح هستند و این آمار در رابطه با مردان به ۱۶ برابر نیز می‌رسد. شایان ذکر است که آمارها از میزان بالای خشونت پلیس در رابطه با سیاه‌پوستان نسبت به جمعیت آنها در آمریکا خبر می‌دهند. به گزارش سایت پلیس، سیاه‌پوستان بیش از (تقریباً سه برابر) سفیدپوستان در معرض خشونت پلیس قرار دارند که در این بین 30 درصد از آنها بدون سلاح هستند. به رغم تعدد قتل و جرح سیاه‌پوستان در آمریکا از سوی پلیس و اعتراضات نسبت به این موضوع، دولتمردان و مقامات قضایی بدون توجه و اهمیت از کنار آن می‌گذرند. تبعیض‌های آموزشی، شغلی علیه سیاه‌پوستان از دیگر موارد نقض حقوق بشر در آمریکاست. نرخ بیکاری، میزان ساعات کار و درآمد این گروه نشان از استمرار تبعیض از گذشته تا به امروز دارد. این امر در حالی است که وضعیت سفیدپوستان در این زمینه در حال ارتقا و بهبود است. وضعیت نامناسب شغلی سیاه‌پوستان زمینه سوء استفاده کارفرمایان را فراهم کرده است. فرصت‌های شغلی نیز در میان سفیدپوستان و سیاه‌پوستان نابرابر توزیع شده است. درآمد حاصله از کار نیز بر اساس گزارش اداره کار آمریکا بر اساس نژاد و قومیت از تفاوت برخوردار است و ظرف دو سال اخیر متوسط درآمد خانوار آمریکایی 70/447 دلار بوده است که این رقم در بین خانواده‌های سیاه‌پوست نزدیک به 48/871 دلار بوده است. آمارها حاکیست از آن دارد که میانگین درآمد خانواده سیاه‌پوستان از سفیدپوستان پایین‌تر است.

5- نقض حقوق زنان

به رغم ادعاهای جوامع غربی در مورد مبارزه برای برابری زنان در حوزه‌های گوناگون به ویژه پایان دادن به خشونت‌های مبتنی بر جنسیت، تبعیض‌های جنسیتی همچنان زندگی اجتماعی و خصوصی زنان را در کشورهای فوق تحت تأثیر قرار

می‌دهند. سالیانه میلیون‌ها زن در آمریکا از خشونت‌های خانگی رنج می‌برند. بر اساس آمارهای منتشر شده از سوی مرکز کنترل و پیشگیری بیماری در آمریکا، از هر پنج زن حداقل یک نفر در طول زندگی خود مورد تجاوز قرار گرفته است. همچنین در این کشور 43/6 درصد از زنان یعنی حدود 52/2 میلیون نفر برخی از انواع خشونت جنسی را در طول زندگی تجربه کرده‌اند. خشونت علیه زنان در آمریکا تنها در قالب انواع خشونت‌های جنسی و خانگی صورت نمی‌پذیرد بلکه بهره‌برداری از زنان در فیلم‌ها و تبلیغات غیر اخلاقی نوع دیگری از خشونت علیه زنان محسوب می‌شود.

6- نقض حقوق پناجویان

دولت آمریکا از سال 1980 بر اساس قانون "پذیرش بشردوستانه پناهندگان و پناجویان" اقدام به پذیرش افراد کرد، اما مراحل پذیرش افراد و اعطای پناهندگی به آنان را تابع تصمیمات رئیس جمهور ساخت تا قابلیت تمدید و افزایش داشته باشد. با توجه به بشردوستانه بودن موضوع پناهندگی به ویژه در مورد کشورهای بحران‌زده‌ای چون سوریه انتظار می‌رود تا پناجویان سوری دچار محدودیت نشوند اما شاهد هستیم که در سال 2018 تنها 11 پناجوی سوری مورد پذیرش آمریکا قرار گرفتند. و این امر در حالی است که ترامپ دولت قانونی سوریه و متحدان آن را به اقدامات ضد حقوق بشری متهم می‌کند در حالی که از ورود مهاجرت پناهندگان و کودکان جلوگیری می‌کند. چراکه مهاجران و پناهندگان را تلویحاً افرادی تلقی میکند که حیات و امنیت شهروندان را مورد تهدید قرار می‌دهند و در این راستا رفتارهای غیر اخلاقی را در برخورد با آنها مجاز می‌داند.

ترامپ در سال گذشته دامنه تغییرات ویزا را از 4 به 6 افزایش داد تا از این مسیر دامنه مهاجران را در کشور خود کاهش دهد. علاوه بر این میزان پذیرش پناجویان با روی کار آمدن وی به پائین‌ترین میزان در 30 سال اخیر رسیده است. پناجویان در آمریکا تنها با موضوع کاهش پذیرش روبرو نیستند بلکه حقوق آنها در مواردی چون حفظ رکن خانواده نقض می‌شود. لغو برنامه "کودکان آمریکایی مرکزی"، که بر اساس آن کودکان در السالوادور، گواتمالا، و هندوراس می‌توانستند به والدین خود که بطور قانونی به آمریکا مهاجرت کرده بودند بپیوندند توسط دولت ترامپ از آن جمله است. جدا کردن کودکان از والدین از دیگر سیاستهای ضد حقوق بشری ترامپ در خصوص مهاجران است. بر اساس آمارهای غیررسمی شمار کودکان جدا شده از والدین از مرز 2600 کودک پیش رفته است که خروجی آن می‌تواند جامعه‌ای از کودکانی باشد که دچار آسیب‌های عدیده روانی هستند.

7- نقض حریم خصوصی

دولت آمریکا به منظور کنترل شهروندان، حریم خصوصی آنها را نقض و اقدام به کنترل ارتباطات تلفنی و ایمیلی و حتی سوابق پزشکی و سایر پیشینه‌های افراد می‌کند. آمریکا علی‌رغم شعارهای بشردوستانه و احترام به حریم خصوصی افراد با تصویب لایحه "میهن دوستی" این اقدامات را قانونی جلوه داده است و اطلاعات شهروندان آمریکا به راحتی در اختیار

سرویس‌های جاسوسی قرار می‌گیرند. همچنین شرکت‌های فن آوری، وادار به همکاری با دولت آمریکا شده‌اند. "فیس بوک" بیش از 2 میلیارد کاربر از جمله شرکت‌هایی است که امنیت اطلاعات کاربران را نقض می‌کند و از سال 2017 تاکنون دچار رسوایی‌های متعدد امنیتی شده است. در ابتدای سال 2018 میلادی اخباری مبنی بر استخراج اطلاعات 50 میلیون کاربر فیس بوک منتشر شده که نگرانی‌ها را افزایش داد و البته پس از چند ماه این آمار به 87 میلیون کاربر افزایش یافت. این موضوع مربوط به انتخابات 2016 آمریکا می‌شود که طی آن شرکت داده کاوی و تحلیل داده با عنوان "کمبریج آنالیتیکا" از اطلاعات شخصی افراد به منظور تأثیرگذاری بر انتخابات ریاست جمهوری آمریکا سوء استفاده کرده است.

8- نقض حقوق مطبوعات و رسانه‌ها

آمریکا در دوران ریاست جمهوری دونالد ترامپ رسانه‌ها را نه چون یکی از بنیادهای دموکراسی بلکه مانند رقیب می‌بیند که در برابر آنها آشکارا نفرت خود را بیان می‌کند. وی با خطاب قرار دادن رسانه‌ها به عنوان دشمن مردم جنگ علیه آزادی بیان را شروع کرده و سبب شده است تا جایگاه آمریکا در ارزیابی جهانی آزادی رسانه‌ها با تنزل دو جایگاه به رتبه 45 افول کند. یادآوری می‌شود که کارشناسان سازمان ملل متحد اظهار داشته‌اند که سیاست رسانه‌ای ترامپ زمینه افزایش تهدید و خشونت علیه خبرنگاران را به دنبال داشته است. در این زمینه باید از دستگیری «مرضیه هاشمی» خبرنگار «پرس تی وی» که اصالتاً زاده آمریکاست اشاره کرد. او در سفر اخیر خود به آمریکا در 23 دی ماه گذشته در فرودگاه سنت لوئیس دستگیر و به واشنگتن انتقال داده شد. به‌طور کلی سیاست دوگانه ترامپ در قبال رسانه‌ها و خبرنگاران در سطح بین‌المللی نیز دنبال می‌شود. برای مثال به موضوع قتل «جمال خاشقچی» باید اشاره کرد. با وجود گزارش سازمان سیا مبنی بر نقش مستقیم ولیعهد سعودی در قتل خبرنگار سعودی ترامپ اعلام کرد نتیجه‌گیری فوق خام است و ترامپ با وجود آگاهی از نقش ریاض در قتل خاشقچی از معامله میلیاردی خود در حوزه تسلیحات با ریاض عقب‌نشینی نکرد.

توجه: متن کامل این گزارش در آرشیو اداره پژوهش خبری موجود است.